

ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
СТАРА ЗАГОРА

РЕЦЕНЗИЯ

Рецензент: проф. д-р **Надка Стефанова Костадинова**, Тракийски университет, Стара Загора, хабилитирана в професионално направление 3.8. Икономика, по научна специалност Икономика и управление (селско стопанство, управленско счетоводство)

Рецензията е изготвена на основание: Заповед на Ректора на СА „Д.А.Ценов“, гр.Свищов №1304/11.12.2024 г. и решение на Научно жури, взето на първо заседание, проведено на 13.12.2024 г.

Автор на дисертационния труд: **Никола Иличов Илчев, d020420200** - СА „Д.А.Ценов“, гр.Свищов, катедра „Търговски бизнес“ - за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, по докторска програма „Икономика и управление (търговия)“.

Тема на дисертационния труд: „Адаптиране на бизнес модел за търговия с хранителни стоки и напитки в дигитална среда“

Кратки сведения за доктурантурата и докторанта

Доктурантурата е открита от катедра „Търговски бизнес“ към Стопанска академия „Д.А. Ценов“, Свищов. Дисертацията е обсъдена и е насочена за защита от същата катедра.

Докторант **Никола Иличов Илчев** е завършил ОКС „Бакалавър“ по пожарна безопасност и защита на населението, ОКС „Магистър“ по противопожарна техника и автоматика, както и магистър по Предприемачество и икономика във ВСУ „Черноризец Храбър“. От 2016 год. до момента той е основател и ръководител на Евебра ООД, която провежда обучения и някои от най-големите и значими събития за електронна търговия в страната и Източна Европа.

I. Общо представяне на дисертационния труд

1. *Предмет на изследването* са бизнес моделите за търговия с хранителни стоки и напитки в дигитална среда и възможността за тяхното внедряване в предприятие, развиващо основно традиционна търговия.

2. *Обем* - представеният ми за рецензиране дисертационен труд е в общ обем от 179 стандартни страници и се състои от: увод, три глави, заключение, използвана литература, списък на фигурите, списък на таблиците, приложения.

Информацията в дисертацията е визуализирана с 29 бр. фигури и 12 бр. таблици.

3. *Структурата* (увод, три глави, заключение) и съдържанието на дисертационния труд са в съответствие с изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

4. *Използвана литература* - Библиографският списък включва 91 източника, от които 17 на кирилица (на български език и интернет адреси) и 74 на латиница.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Актуалност на изследването – в съвременния свят икономиката и обществото се променят фундаментално в резултат на дигитализацията. Чрез нея се стимулира производителността на труда, предприемачеството, иновациите и като цяло – икономическия растеж. Пазарът за онлайн продажби (вкл. храни и напитки) значително разширява своя мащаб. Голяма част от потребителите на стоки прави покупки онлайн. В резултат на това търговците търсят възможности да дигитализират технологията на продажби.

Коректно е подбран **обектът** на изследване – компании, които предлагат хранителни стоки и напитки в офлайн и дигитална среда, с цел съпоставяне на тяхната дейност, извеждане на обобщение и препоръки, необходими за адаптиране на хибриден бизнес модел.

Предмет на изследването са бизнес моделите за търговия с хранителни стоки и напитки в дигитална среда и възможността за тяхното внедряване в предприятие, развиващо основно традиционна търговия.

Изследователската теза е логично следствие от темата на дисертационния труд – преобразуването на определен бизнес модел за офлайн търговия с хранителни стоки и напитки изисква преструктуриране на основни процеси, за да се премине паралелно и към дигитална среда, което може да подобри и взаимодействието с клиентите.

Целта и задачите на дисертацията са адекватни на предмета и обекта на изследване, като върху основа на теоретична интерпретация и конкретно детерминирани да се адаптира подходящ хибриден бизнес модел на офлайн дейност, успоредно с функциониране в дигитална среда.

Използваната методология на изследването, обхващаща различни **методи и подходи**, е подходяща за целта и задачите на изследването и е приложена коректно.

Считам, че в дисертационния труд правилно са поставени ограничителни условия на изследването, като проучването е проведено на определена територия - основно в гр. Русе и населени места в региона, с определен предмет на дейност на базисните предприятия (търговия с хранителни стоки и напитки само на крайни потребители), с фиксиран времеви обхват.

Изложението на дисертационния труд е представено в три глави, като е постигната добра балансираност по отношение на техните обеми, а също така и на отделните им параграфи. Възприет е класически подход на структуриране на дисертация с разграничени и логически обвързани теоретична, методико-аналитична и проектна части, които в своята съвкупност представляват едно самостоятелно завършено изследване.

В *глава първа* е извършен задълбочен преглед на теоретичните основи на онлайн пазара на хранителни стоки и напитки. Представена е същностна интерпретация на пазара и основните характеристики на хранителните стоки и напитки. Разгледани са особеностите на поведението на купувача при онлайн

пазаруване, както и потребителските предпочитания. Прецизно са представени търговски практики и процеси при търговията с хранителни стоки и напитки в дигитална среда. Правилно е отбелязано, че пазарът на хранителни стоки и напитки е силно ориентиран към онлайн пространството като дигитализацията е ключова за повишаване на ефективността и прозрачността във веригата на доставки.

В *глава втора* е представена методологична основа на бизнес моделите за търговия с хранителни стоки и напитки. Прецизно са систематизирани релевантните фактори на тази търговия в дигитална среда. Извършен е задълбочен анализ на основните характеристики на бизнес модел за търговия с хранителни стоки и напитки в дигитална среда като този модел е адаптиран към конкретна фирма чрез проведено анкетно проучване от автора, относно удовлетвореността на потребителите на офлайн търговски обект . Докторантът правилно отбелязва, че иновациите и адаптивността на бизнес модела могат значително да повишат конкурентноспособността и да оптимизират разходите за доставка, складиране и опаковане.

В *глава трета* са представени практико-приложни аспекти на адаптирането на бизнес модел за офлайн търговия с хранителни стоки и напитки в дигитална среда. Докторантът предлага усъвършенстван бизнес модел на изследваната компания за офлайн търговия, приспособен за дигитална следа. Извършен е обзор и SWOT- анализ на състоянието на компанията, като са разгледани и редица световни практики при търговията с хранителни стоки и напитки в дигитална среда. Самостоятелно са разработени и схематично представени от докторанта три сценария на бизнес модели.

Всяка глава от дисертационния труд завършва с адекватно обобщени изводи.

В *заключението* на дисертацията докторантът представя обобщени теоретични постановки, резултати, постигнати при проучването, които доказват тезата на дисертационния труд.

Считам, че дисертационният труд е оригинално и задълбочено научно

изследване, лично дело на автора. Докторантът е спазил правилата на научната етика при цитирането на използваните литературни източници. Правилно са извършени изчислителните процедури и статистическата обработка на емпиричните данни. Дисертационната разработка е много добре илюстрирана и онагледена.

Авторефератът е представен във вид, който отговаря на изискванията, като отразява в обем от 36 страници съдържанието на дисертацията. Справката за приносите коректно отразява постигнатите от автора резултати.

Всичко това ми дава основание да считам, че дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати и е посветен на актуален и значим проблем. Представеният за рецензиране дисертационен труд е свидетелство, че кандидатът за доктор е придобил много задълбочени теоретични знания по изследваната проблематика и е придобил способност да провежда самостоятелни научни изследвания.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертацията съдържа научни и научно-приложни приноси. Считам, че те могат да обогатят съществуващите теоретични знания и методически постановки при възможностите за повишаване на ефективността от продажбите на хранителни стоки и напитки в дигитална среда. Откроявам като оригинален принос адаптирания бизнес модел за търговия с хранителни стоки и напитки, приспособен за офлайн търговски обект. Приемам справката за приносите в дисертационния труд.

Докторантът е публикувал основните резултати от направеното изследване по темата на дисертационния си труд в 2 самостоятелни статии и 2 самостоятелни научни доклада от които единият е на чужд език, в нереферирани списания с научно рецензиране.

В представената справка-декларация за изпълнение на минимални национални изисквания за присъждане на ОНС „Доктор“ по област ва висше образование 3. Социални, стопански и правни науки при необходими 30 точки, зачитам представените от докторанта 40 точки.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки към дисертационния труд

Имам въпроси към докторанта:

Какви са основните причини електронните покупки на храни и напитки да не са така популярни в България?

Какви знания, умения и способности трябва да се придобият, които да спомогнат за създаване на бизнес модели в дигитална среда при търговията с храни и напитки?

Забележката ми към докторанта е, че в използваната литература по ясно би било да се представи първо използваната литература на кирилица в азбучен ред, след това на латиница също в азбучен ред, след нея – използваната нормативна уредба и интернет източници. Направената забележка не намалява достойнствата на дисертацията.

Препоръчвам на докторанта в бъдещата му научна дейност да публикува изследванията си в специализирани, реферирани и индексирани научни списания.

V. Обобщено заключение и становище

Дисертационният труд на докторант Никола Иличов Илчев на тема: „Адаптиране на бизнес модел за търговия с хранителни стоки и напитки в дигитална среда“ е завършено самостоятелно научно изследване, посветено на актуален икономически проблем. Поставените цел и задачи на изследването са успешно изпълнени.

Считам, че дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. С убеденост ще гласувам за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ на Никола Иличов Илчев по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (търговия)“.

03.02.2025 г.
гр.Ст.Загора

Рецензент:..
(проф. д-р Надка Костадинова)